

PĒTNIECĪBAS STATISTIKA

Informatīvais apskats

Saturs

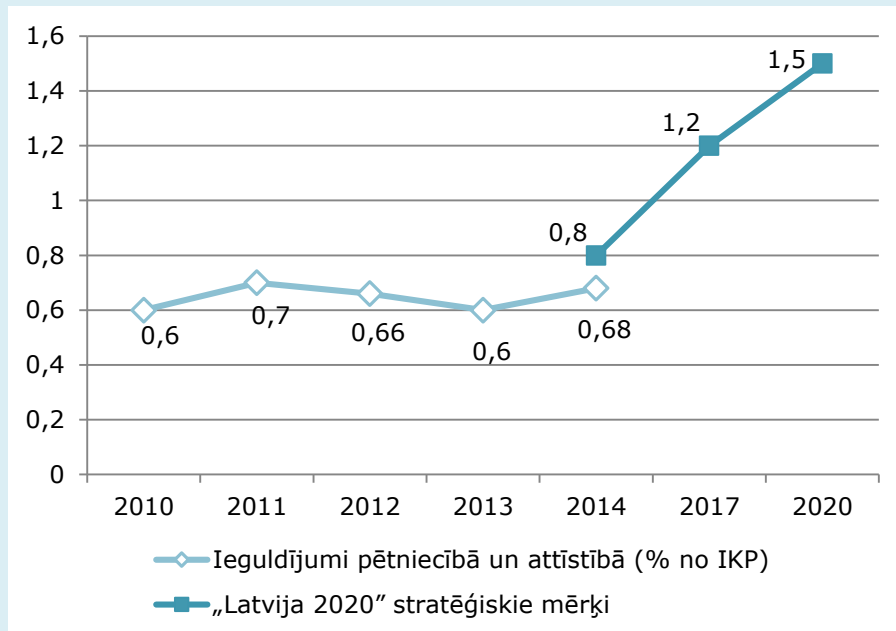
1. PĒTNIECĪBAS FINANSĒJUMS....	1
2. IZDEVUMI PĒTNIECĪBAI.....	2
3. ZINĀTNISKIE DARBINIEKI	3
4. UZŅĒMĒJDARBĪBAS SEKTORS	7
METODOLOĢISKIE SKAIDROJUMI	8

Centrālā statistikas pārvalde ir apkopojusi informāciju par pētniecības darbiem valsts, augstākās izglītības un uzņēmējdarbības sektorā 2014. gadā un sagatavojusi apskatu, kurā iekļauta informācija par pētniecības finansējuma avotiem, izdevumu struktūru un pētniecībā iesaistītajiem darbiniekiem (zinātnes nozare, kurā viņi darbojas, sadalījums pēc vecuma un dzimuma u. c.).

1. PĒTNIECĪBAS FINANSĒJUMS

Saskaņā ar „Eiropa 2020” izvirzīto pamatmērķi – ieguldīt pētniecībā un attīstībā 3% no Eiropas Savienības (ES) kopprodukta – Latvija ir noteikusi kvantitatīvo mērķi līdz 2020. gadam palielināt pētniecībā ieguldīto finansējumu līdz 1,5% no Latvijas iekšzemes kopprodukta (IKP), bet līdz 2030. gadam – līdz 3% no IKP.

2014. gadā, salīdzinot ar 2013. gadu, finansējums pētniecībai un attīstībai ir pieaudzis par 0,08 procentpunktiem un veidoja 0,68% no IKP. 2013. gadā Lietuvā izdevumi pētniecības darbiem bija 0,95% no IKP, bet Igaunijā – 1,74%. Mazāks izdevumu īpatsvars pret IKP nekā Latvijai 2013. gadā ES bija tikai Kiprā (0,48%) un Rumānijā (0,39%). Vidēji ES valstīs 2013. gadā ieguldījumi pētniecībā un attīstībā veidoja 2,01% no IKP. Dati par izdevumiem pētniecības darbiem 2014. gadā ES valstīs vēl nav pieejami.

2014. gadā pētniecībā Latvijā tika ieguldīti 162,8 milj. eiro, kas ir par 16,7% vairāk nekā 2013. gadā.

2014. gadā ārvalstu finansējums vēl joprojām veidoja lielāko daļu – 44,2% – (tas ir zemākais rādītājs kopš 2011. gada) no kopējā finansējuma pētniecības darbiem, 27,8% bija uzņēmumu finansējums, 25,6% – valsts finansējums, bet 2,4% – augstākās izglītības iestāžu finansējums.

Salīdzinot ar 2013. gadu, par 3,4% finansējuma apjoms ir samazinājies valsts sektorā, savukārt uzņēmējdarbības sektorā tas ir pieaudzis par 46,9%.

2015

15-036-000

FINANSĒJUMS PĒTNIECĪBAI PĒC LĪDZEKĻU AVOTA UN SEKTORIEM
(tūkst. eiro)

	2010	2011	2012	2013	2014
Pavisam	109 508	141 536	145 399	139 447	162 796
uzņēmumu finansējums	42 468	35 100	34 500	30 364	45 266
valsts finansējums	28 917	31 893	34 761	33 372	41 679
augstskolu finansējums	1 500	2 325	2 843	3 724	3 830
ārvalstu finansējums	36 623	72 218	73 295	71 987	72 021
% no IKP	0,60	0,70	0,66	0,60	0,68
Valsts sektors	25 128	33 066	39 438	40 336	38 971
uzņēmumu finansējums	5 609	3 267	5 494	5 314	6 129
valsts finansējums	9 150	10 149	11 948	12 412	14 194
augstskolu finansējums	-	-	-	-	-
ārvalstu finansējums	10 369	19 650	21 996	22 610	18 648
% no IKP	0,14	0,16	0,18	0,17	0,16
Augstākās izglītības sektors	43 865	69 241	73 161	59 750	65 987
uzņēmumu finansējums	3 473	3 293	4 032	4 085	4 655
valsts finansējums	18 368	20 067	21 329	20 368	26 662
augstskolu finansējums	1 500	2 325	2 843	3 724	3 830
ārvalstu finansējums	20 524	43 556	44 957	31 573	30 840
% no IKP	0,24	0,34	0,33	0,26	0,28
Uzņēmējdarbības sektors	40 515	39 229	32 800	39 361	57 838
uzņēmumu finansējums	33 386	28 540	24 974	20 965	34 482
valsts finansējums	1 399	1 677	1 484	592	823
augstskolu finansējums	-	-	-	-	-
ārvalstu finansējums	5 730	9 012	6 342	17 804	22 533
% no IKP	0,22	0,19	0,15	0,17	0,24

2. IZDEVUMI PĒTNIECĪBAI

Augstākās izglītības sektorā, kurā tērēti 66,0 milj. eiro, vislielākie izdevumi pētniecībai bija dabaszinātņu nozarē (32,2% jeb 21,3 milj. eiro). Salīdzinot ar 2013. gadu, inženierzinātnēs un sociālajās zinātnēs bija vērojams izdevumu samazinājums, pārējās nozarēs izdevumi palielinājās. Vislielākais izdevumu sarukums bija inženierzinātnēs (par 20%), bet vislielākais pieaugums – medicīnas nozarē par 70,8%.

PĒTNIECĪBAS IZDEVUMI AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS SEKTORĀ SADALĪJUMĀ PA ZINĀTNES NOZARĒM
(tūkst. eiro)

	Pavisam	tai skaitā					
		dabaszinātnes	inženierzinātnes	medicīnas zinātnes	lauksaimniecības zinātnes	sociālās zinātnes	humanitārās zinātnes
2010	43 865	17 721	10 090	3 553	4 781	3 860	3 860
2011	69 241	25 975	20 569	6 403	3 751	7 984	4 560
2012	73 161	23 526	23 362	7 672	4 189	9 610	4 802
2013	59 750	17 312	20 795	7 496	4 075	6 447	3 625
2014	65 987	21 268	16 631	12 806	5 224	5 673	4 387

No kopējiem izdevumiem pētniecībai lielākā izdevumu daļa – 71,0 milj. eiro jeb 43,6% – tērēta lietišķajiem pētījumiem. Salīdzinot ar 2013. gadu, izdevumi lietišķajiem pētījumiem ir samazinājušies par 6,5% augstākās izglītības sektorā un 23,3% valsts sektorā. Uzņēmējdarbības sektorā izdevumi lietišķajiem pētījumiem ir pieauguši par 15%. Kopējie izdevumi fundamentāliem pētījumiem un eksperimentālām izstrādātnēm ir pieauguši attiecīgi par 41,1% un 63,8%.

PĒTNIECĪBAS IZDEVUMI SADALĪJUMĀ PA SEKTORIEM UN PĒTĪJUMU VEIDIEM
(tūkst. eiro)

	2010	2011	2012	2013	2014
Pavisam	109 508	141 536	145 399	139 212	162 796
fundamentālie pētījumi	34 281	41 552	47 030	33 967	47 917
lietišķie pētījumi	40 178	70 275	75 051	78 455	70 986
eksperimentālās izstrādes	35 049	29 709	23 318	26 790	43 893
Augstākās izglītības sektors	43 865	69 241	73 161	59 515	65 987
fundamentālie pētījumi	24 697	30 092	34 584	24 514	32 325
lietišķie pētījumi	16 098	35 351	34 785	30 376	28 400
eksperimentālās izstrādes	3070	3 798	3 792	4 625	5 262
Valsts sektors	25 128	33 066	39 438	40 336	38 971
fundamentālie pētījumi	7 112	10 223	8 035	5 973	11 530
lietišķie pētījumi	17 639	22 820	31 185	33 211	25 486
eksperimentālās izstrādes	377	23	218	1 152	1 955
Uzņēmējdarbības sektors	40 515	39 229	32 800	39 361	57 838
fundamentālie pētījumi	2 472	1 237	4 411	3 480	4 062
lietišķie pētījumi	6 441	12 104	9 081	14 868	17 100
eksperimentālās izstrādes	31 602	25 888	19 308	21 013	36 676

3. ZINĀTNISKIE DARBINIEKI

2014. gadā pētnieciskajā darbā strādāja 11 072 darbinieki, no tiem 7 939 (71,7%) bija zinātniskais personāls. Divas trešdaļas (64,5%) zinātnisko darbinieku bija nodarbināti augstākās izglītības sektorā.

ZINĀTNISKIE DARBINIEKI SADALĪJUMĀ PA KATEGORIJĀM UN SEKTORIEM

	Pavisam	tai skaitā		
		augstākās izglītības sektors	valsts sektors	uzņēmējdarbības sektors
Zinātniskie darbinieki ¹ (cilvēku skaits ²)				
2010	9 174	5 979	1 314	1 881
2011	10 108	6 779	1 593	1 736
2012	10 790	7 559	1 589	1 642
2013	10 326	6 929	1 595	1 802
2014	11 072	7 142	1 589	2 341
Zinātniskie darbinieki (normālā darba laika ekvivalents)				
2010	5 563	3 285	1 018	1 260
2011	5 432	3 393	1 169	870
2012	5 593	3 538	1 170	885
2013	5 396	3 237	1 178	981
2014	5 739	3 177	1 180	1 382

¹ Zinātniskais personāls un pārējais zinātniskais personāls.

² Strādā normālu un nepilnu darba laiku.

	Pavisam	tai skaitā		
		augstākās izglītības sektors	valsts sektors	uzņēmējdarbības sektors
Zinātniskais personāls ³ (cilvēku skaits)				
2010	6 517	4 832	784	901
2011	7 377	5 461	915	1 001
2012	7 995	5 893	964	1 138
2013	7 448	5 387	944	1 117
2014	7 939	5 539	904	1 496
Zinātniskais personāls (normālā darba laika ekvivalents)				
2010	3 896	2 629	635	632
2011	3 947	2 708	686	553
2012	3 904	2 607	703	594
2013	3 625	2 348	707	570
2014	3 748	2 291	681	776
Pārējais zinātniskais personāls ⁴ (cilvēku skaits)				
2010	2 657	1 147	530	980
2011	2 731	1 318	678	735
2012	2 796	1 666	625	505
2013	2 878	1 542	651	685
2014	3 133	1 603	685	845
Pārējais zinātniskais personāls (normālā darba laika ekvivalents)				
2010	1 667	656	383	628
2011	1 485	685	483	317
2012	1 689	931	467	291
2013	1 771	889	471	411
2014	1 991	886	499	606

Darbinieku skaita aprēķināšanai, izmantojot normāla darba laika ekvivalentu, augstākās izglītības sektorā 2014. gadā visvairāk darbinieku (32,8%) bija nodarbināti inženierzinātņu nozarē. Salīdzinot ar 2013. gadu, visās nozarēs, izņemot dabaszinātnes, ir sarucis zinātnisko darbinieku skaits. Procentuāli vislielākais samazinājums bija lauksaimniecības zinātnēs (par 14,7%), bet mazākais – sociālās zinātnēs (par 3,8%).

ZINĀTNISKO DARBINIEKU SKAITS SADALĪJUMĀ PA SEKTORIEM UN ZINĀTNES NOZARĒM (normālā darba laika ekvivalents)

	Pavisam	tai skaitā					
		dabas-zinātnes	inženierzinātnes	medicīnas zinātnes	lauksaimniecības zinātnes	sociālās zinātnes	humanitārās zinātnes
Augstākās izglītības sektors							
2010	3 285	1 131	808	200	237	532	377
2011	3 393	1 069	857	205	162	680	420
2012	3 538	944	1 091	326	175	606	396
2013	3 237	859	1 083	302	116	500	377
2014	3 177	930	1 041	285	99	481	341
Valsts sektors							
2010	1 018	561	122	11	275	44	5
2011	1 169	650	129	17	297	60	16
2012	1 170	646	140	5	306	58	15
2013	1 178	553	147	70	320	64	24
2014	1 180	597	150	19	324	56	34

³ Zinātnieki un citi profesionāļi, kas veic pētījumus.

⁴ Zinātnes tehniskais un zinātni apkalpojošais personāls.

Raksturojot zinātnē nodarbinātos, jāsecina, ka joprojām ir salīdzinoši mazs gados jaunu zinātnieku skaits, zinātniskais personāls vecumā līdz 34 gadiem 2014. gadā veidoja 25,9%. Salīdzinoši liels ir pensijas vecuma darbinieku īpatsvars, kas vecumā virs 65 gadiem veido 16,0%. Salīdzinot zinātniskā personāla vīriešu un sieviešu īpatsvaru pensijas vecumā, vīriešu ir gandrīz divas reizes vairāk.

ZINĀTNISKAIS PERSONĀLS SADALĪJUMĀ PĒC VECUMA

	Pavisam	tai skaitā pēc vecuma					
		<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>65
Pavisam							
2012	7 995	212	1 906	1 690	1 548	1 395	1 244
2013	7 448	188	1 834	1 538	1 318	1 315	1 255
2014	7 939	160	1 900	1 808	1 428	1 373	1 270
Augstākās izglītības sektors							
2010	4 832	160	1 078	995	896	916	787
2011	5 461	168	1 155	1 204	998	1 016	920
2012	5 893	118	1 269	1 271	1 138	1 095	1 002
2013	5 387	91	1 134	1 147	1 003	1 026	986
2014	5 539	91	1 161	1 259	1 010	1 029	989
Valsts sektors							
2010	784	54	211	138	118	131	132
2011	915	29	275	154	138	162	157
2012	964	32	286	162	161	162	161
2013	944	39	307	162	126	144	166
2014	904	24	300	162	128	131	159
Uzņēmējdarbības sektors⁵							
2012	1 138	62	351	257	249	138	81
2013	1 117	58	393	229	189	145	103
2014	1 496	45	439	387	290	213	122

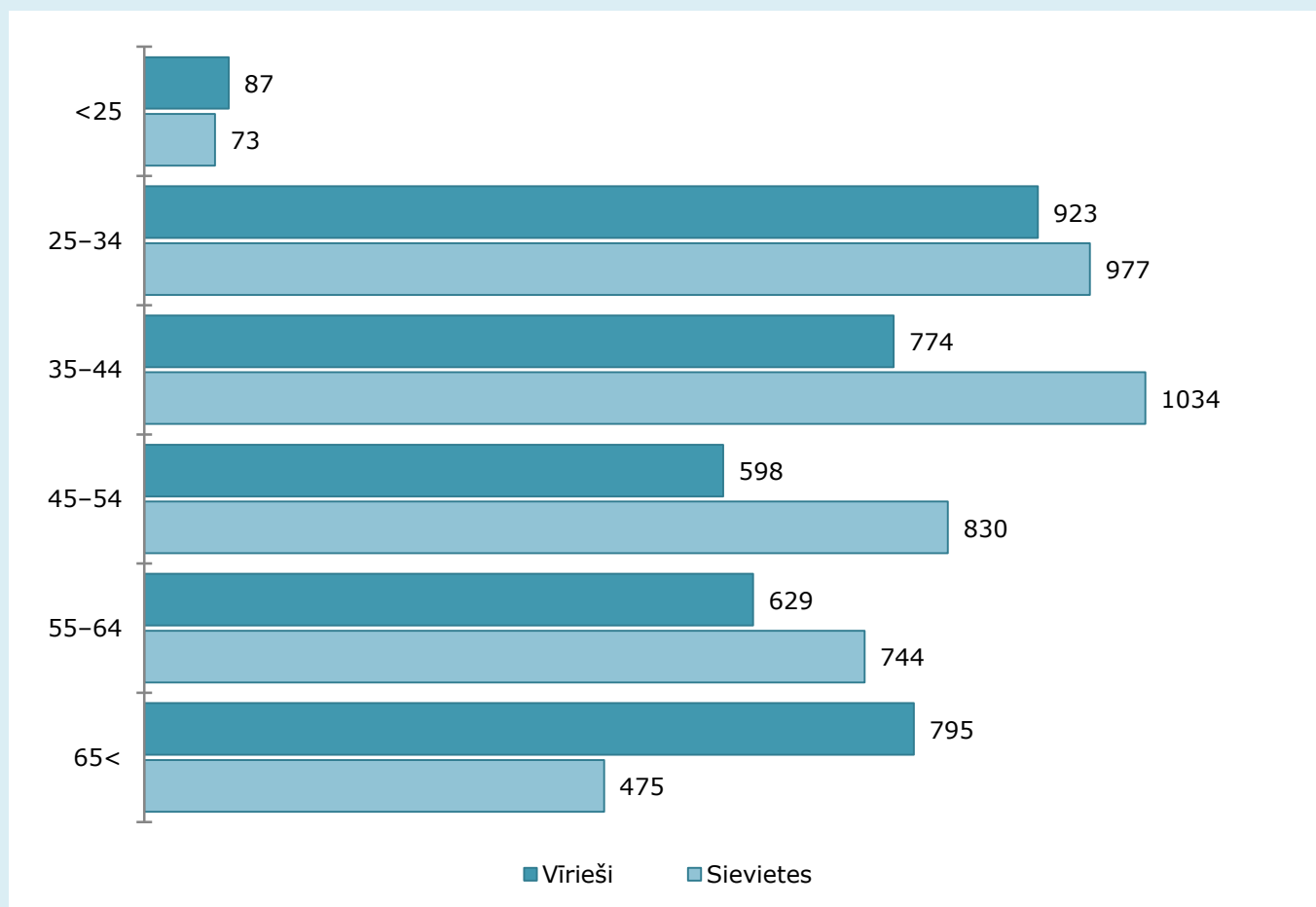
Latvijā zinātniskā personāla skaitā vairāk nekā puse ir sievietes (52%). 25,4% no kopējā zinātniskā personāla sieviešu skaita bija jaunākas par 35 gadiem, bet 11,5% – vecākas par 65 gadiem. 2014. gadā procentuāli lielākais sieviešu īpatsvars zinātniskajā personālā bija valsts sektora zinātniskajās iestādēs (56,7%) un augstākās izglītības sektorā (53,0%). Uzņēmējdarbības sektorā sieviešu bija mazāk – 45,7%.

⁵ Informācija par uzņēmējdarbības sektoru ir pieejama no 2012. gada.

ZINĀTNISKAIS PERSONĀLS – SIEVIETES SADALĪJUMĀ PĒC VECUMA

	Pavisam	tai skaitā pēc vecuma					
		<25	25-34	35-44	45-54	55-64	>65
Pavisam							
2012	4 222	85	991	997	933	759	457
2013	3 871	79	906	894	769	752	471
2014	4 133	73	977	1034	830	744	475
Augstākās izglītības sektors							
2010	2 497	83	557	567	555	473	262
2011	2 859	91	605	695	612	546	310
2012	3 125	42	677	752	689	618	347
2013	2 884	40	585	702	614	584	359
2014	2 935	42	607	743	590	584	369
Valsts sektors							
2010	453	31	121	84	73	81	63
2011	556	17	160	100	90	107	82
2012	557	20	161	102	108	93	73
2013	521	16	165	94	75	96	75
2014	513	15	166	91	83	84	74
Uzņēmējdarbības sektors⁶							
2012	540	23	153	143	136	48	37
2013	466	23	156	98	80	72	37
2014	685	16	204	200	157	76	32

ZINĀTNISKAIS PERSONĀLS PĒC DZIMUMA UN VECUMA

⁶ Informācija par uzņēmējdarbības sektoru ir pieejama no 2012. gada.

Pētniecības jomā 2014. gadā strādāja 4 138 zinātņu doktori, no tiem 3 812 bija zinātniskais personāls. Lielākā daļa jeb 83,5% bija nodarbināti augstākās izglītības sektorā.

ZINĀTNISKIS PERSONĀLS AR ZINĀTNISKO GRĀDU (personu skaits)

	Pavisam	tai skaitā		
		augstākās izglītības sektors	valsts sektors	uzņēmējdarbības sektors
2010	2 982	2 419	359	204
2011	3 473	2 783	426	264
2012	3 656	3 002	498	156
2013	3 545	2 948	440	157
2014	3 812	3 183	439	190

4. UZNĒMĒJDARBĪBAS SEKTORS

Uzņēmējdarbības sektorā tiek veikts izlases veida apsekojums visās Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas (NACE 2. red.) sadaļās iekļautajos uzņēmumos neatkarīgi no strādājošo skaita. 2014. gada apsekojumā netika iekļauti atsevišķu pakalpojumus sniedošo nozaru (NACE 2. red. F–S sadaļa, izņemot 72. nodaļu – zinātniskās pētniecības darbs) uzņēmumi ar strādājošo skaitu mazāku par 10, ja šiem uzņēmumiem nebija piešķirts finansējums pētniecībai vai nebija informācijas par veiktiem pētniecības darbiem.

Izdevumi pētniecības darbu veikšanai uzņēmējdarbības sektorā 2014. gadā ir palielinājušies par 47%, salīdzinot ar 2013. gadu, un tas saistīts ar uzņēmumu lielāku pašu līdzekļu novirzīšanu pētniecības darbu finansēšanai un ārvalstu finansējuma piesaisti uzņēmumu pētniecības darbu finansēšanai.

Palielinājies pētniecības darbu veikšanai novirzīto līdzekļu apjoms uzņēmumos ar strādājošo skaitu līdz 50 un lielajos uzņēmumos ar strādājošo skaitu virs 250.

Lielāks pētniecības darbu veikšanai novirzīto līdzekļu apjoma pieaugums (90%) bija pakalpojumus sniedošajās nozarēs (galvenokārt – zinātniskās pētniecības darbs; reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi; citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi; veselības aizsardzība), savukārt lauksaimniecības, rūpniecības un būvniecības nozarēs – 23% (galvenokārt – koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana).

IZDEVUMI UZNĒMUMĀ VEIKTĀJAM PĒTNIECĪBAS DARBAM UZNĒMĒJDARBĪBAS SEKTORĀ **SADALĪJUMĀ PA DARBĪBAS VEIDIEM** (tūkst. eiro)

	2010	2011	2012	2013	2014
Pavisam	40 515	39 229	32 800	39 361	57 388
no tiem ar nodarbināto skaitu:					
0–9	3 687	10 162	7 006	5 897	14 121
10–49	6 483	3 207	2 607	4 898	12 120
50–249	13 369	9 639	15 020	19 553	14 882
≥250	16 976	16 221	8 167	9 013	16 715
no tiem:					
Lauksaimniecība, rūpniecība, būvniecība (A-F)	17 888	20 000	18 076	25 272	31 061
no tiem ar nodarbināto skaitu:					
0–9	713	255	3 137	2 314	5 490
10–49	1 054	1 192	1 059	1 181	992
50–249	4 391	6 908	5 741	12 923	8 123
≥250	11 730	11 645	8 139	8 854	16 456
Pakalpojumi (G-T)	22 627	19 229	14 724	14 089	26 777
no tiem ar nodarbināto skaitu:					
0–9	2 974	9 908	3 869	3 582	8 631
10–49	5 428	2 015	1 548	3 717	11 128
50–249	8 978	2 730	9 279	6 630	6 759
≥250	5 247	4 576	28	160	259

PĒTNIECISKĀ DARBĀ STRĀDĀJOŠO SKAITS UZŅĒMĒJDARBĪBAS SEKTORĀ SADALĪJUMĀ PA DARBĪBAS VEIDIEM

(normālā darba laika ekvivalents)

	2010		2011		2012		2013		2014	
	Pavisam	tai skaitā zinātniskais personāls	Pavisam	tai skaitā zinātniskais personāls	Pavisam	tai skaitā zinātniskais personāls	Pavisam	tai skaitā zinātniskais personāls	Pavisam	tai skaitā zinātniskais personāls
Pavisam	1 260	632	870	553	885	594	981	570	1 382	776
no tiem ar nodarbināto skaitu:										
0-9	266	156	217	155	157	146	153	92	289	153
10-49	416	206	114	45	129	77	162	126	255	207
50-249	346	114	235	83	258	164	339	157	328	144
≥250	232	156	304	270	301	207	327	195	510	272
no tiem:										
Lauksaimniecība, rūpniecība, būvniecība (A-F)	601	323	452	348	538	339	581	319	808	387
no tiem ar nodarbināto skaitu:										
0-9	173	105	8	6	77	54	12	11	48	16
10-49	64	19	23	16	27	6	21	18	9	5
50-249	143	45	143	56	133	72	234	96	250	99
≥250	221	154	278	270	301	207	314	194	501	267
Pakalpojumi (G-T)	659	309	418	205	346	255	400	251	574	389
no tiem ar nodarbināto skaitu:										
0-9	93	51	209	149	120	92	141	81	241	137
10-49	352	187	91	29	102	71	141	108	246	202
50-249	203	69	92	27	125	92	105	61	78	45
≥250	11	2	26	-	-	-	13	1	9	5

METODOLOĢISKIE SKAIDROJUMI

Informācija par pētniecību apkopota atbilstoši Komisijas Regulas (ES) Nr. 995/2012 (2012. gada 26. oktobris), ar ko īsteno Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 1608/2003/EK par Kopienas zinātnes un tehnoloģijas statistikas izstrādāšanu un pilnveidošanu, prasībām (līdz 2012. gadam bija spēkā Regula (EK) Nr. 753/2004 (2004. gada 22. aprīlis)).

Informācija par pētniecības darbiem apkopota atbilstoši Fraskati rokasgrāmatas metodoloģijai (*Frascati Manual: Proposed Standard Practise for Surveys on Research and Experimental Development (2002)*, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija), sadalot pēc pētniecības darbu veikšanas sektora: augstākās izglītības sektors, valsts sektors un uzņēmējdarbības sektors.

Valsts un augstākās izglītības sektorā tiek veikts pilns apsekojums, bet uzņēmējdarbības sektorā – izlases veida apsekojums Saimniecisko darbību statistiskās klasifikācijas (NACE 2. red.) A–T sadaļā iekļautajos uzņēmumos.

Nosacītie apzīmējumi

-	Parādība nav konstatēta
---	-------------------------

© Centrālā statistikas pārvalde, 2015.
Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce obligāta.

Sagatavojusi Kultūras, izglītības, zinātnes un veselības statistikas daļa un Uzņēmumu strukturālās un inovāciju statistikas daļa.
Atbildīgie par izdevumu: Anita Švarckopfa, tālr. 67366648 un Ilona Kallione, tālr. 67366893.